poteſt vna ſeruitus eſſe ſublata et non alia·ſic·ff·de ſui·vrb·pre·ſi
domus·extra de ouer·oiug·quidam· ⁊matrimonij· non dicas in ſm
a Matrimoniū·i·in fractōne pmiſ= matrimonium ſi otrahat illud
poſtq̄ ouerſus cū alia otraxerit vt pmiſi·ar·tñ q̄ peccaret otrahen
do ſm matrimonium·extra de teſtibus·ſicut·
b Hic·ſ distinctō magiſtri ē canonica et bona et pbatᵘ·ex·de di
uorc·quanto·

Queſtio tercia·
Utrum vero· hic in titulatur queſtio tercia in qua quid iuris ſit diximus·xxvi·di·deinde· nec valet qđ hic dicitᵘ a ie ronimo·

Acutius·cenſuerunt ·s·di·l v·nullus·

Quidaʒ nobili·impa ria coniugia tribus modis dicuntur·vno mō quando cōtrahit fidelis cum infideli de quibus in ſuperiori cauſa audiuimus·alio modo quando vnus liber eſt alius ſeruus·de quibus in hac cauſa videbimus·tercio modo quando vnus maior alter minor·de quibus i ſequēti tractatur hic de errore perſone condiciōis qualitatis et fortune tractat

Queſtio prima·
Quod autem hic ɔ pingitur prima queſtio an ſcilicʒ matrimonium otrahatur inter eos inter quos interuenit error pſone·hoc eſt dicere an error pſone impediat mrimoniū otrahēdū ⁊ dirimat iā oṫctū·ḡ·allegat p ⁊ oṫ diſtinguendo q̄tuor errores·fortune q̄litatis perſone et condicōis · duo vltimi dirimunt matrimonium nō ex ſui natura ſed ex oſtitucōne eccleſie·nam ſimiliter et papa poſſet
cōſtituere q̄ error qualitatis impediret et q̄ nullus error impediret et q̄ eſſet matrimonium vbi eſſet error pſone ſicut et tenet pignᵘˢ licet ibi ſit error ·ff· de pigno·act·l·i·vnde ex natura non habet error q̄ impediat·ar·tñ eſt contra de iacob et lya·q: nondum eccleſia tunc conſtituerat et tamē impediebat·et eſt etiā ar·otra·q: error impedit empcōnem·et·ff·de otrah·emp·l·quod tamē·Et nota q̄ ſecundum hug·et lau·nunq̄ erratur in pſona niſi prius habita noticia aliqua ex eo cuius nomine alius ſe repreſentet·vnde ſi aliquis ſe offert ſub nomine regis francie alicui mulieri que non audierat aliquid de ipo rege nec aliquam noticiam de eo habet p famam vel alio modo et pu
tat hunc eſſe regem francie non errat i perſona ſed in fortuna vel in qualitate vel in nomine ſed ſi aliqua conſentit in aliquem viſum vel ſi viſum tamen aliquo modo ſibi cognitum ſcilicet fama vel alio modo ſi poſtea per errorem accipiat alium etiaʒ ſi ab eo fuerit cognita reddetur primo·ſi tamen ille in eam conſenſerit per nuncium vel alio modo·ſi vero nullo modo fuerit ſibi cognitus quamuis per errorē accipiat alium nunquā reddetur pmo·q: inter eam et pmū nō fuit matrimoniuʒ·nā in penitᵘˢ incognitum nec amorem nec conſēſum dirigere poſſumus · vnde auguſtinus non viſos diligere poſſumus qui nobis p famam vel alio modo cogniti ſūt·Incognitos autē diligere neqmus·ḡ certe licʒ poſſet hoc cōcedi q̄ non ſit reſtituēda priori·nec tñ dico q̄ debeat ſtare cum ſecundo·cū ibi ſit error·nam errare eſt vnum p alio putare·xxij·q·ij·in quibus·et xxxviij·di·quamuis·Item eadem racōne qui emit auricalcū pro auro cōſentit in auricalcū quod falſum eſt·ff·de otrah·ēp·alioqñ·et·l·quod tamen ·nam licet nō erret circa illū cuiᵘˢ nullā noticiā habuit·errat tñ circa preſentē·h·⁊ lau·dicūt qđ ſit matrimoniū cum iſta·ſed hoc non credo cum enim ibi ſit error ergo non eſt ibi conſenſus·q: nichil eſt tam contrariuʒ oſenſui ſicut error·ff·de iudi·l·ij·

aūt diſcedēs et in deū peccat ⁊ i matrimoniū·nec eſt fides ei ſeruāda cōiugij·que pterea diſcedit ne audiret xpm eſſe deum xpianoꝝ coniugioꝝ·Hic diſtinguendum eſt aliud eſſe dimittere volentem cohabitare·atq̄ aliud diſcedentem non ſequi·volentē enim cohabitare licʒ quidē dimittere ſʒ nō ea viuēte aliā ſupducere diſcedentem vero non oportet ſequi et ea viuēte aliā ducē licet·veꝝ hoc non niſi de hijs intelligendum eſt qui in infidelitate ſibi copulati ſunt· Ceterum ſi ad fidem vterq̄ ouerſus ē·vel ſi vterq̄ fidelis matrimonio oiunctus ē ⁊ procedente tpe alter eorum a fide diſceſſerit et odio fidei xpiane oiugem dereliquerit·derelictus diſcedentē nō cōmitabitur·non tamen illa viuēte alteram ducere poterit·quia ratuʒ cōiugium fuerat inter eos quod nullo modo ſolui poteſt·

Q III

Utrum vero bigamus ſit reputandus qui ante baptiſmum habuit vnam et poſt baptiſmum alterā·auctoritate ieronimi patet· Ait enim ſup epl'am pauli ad thimotheū· **Non eſt bigamus qui añ bap̄mū habuit vnaʒ et poſt bap̄mū habuit alteram·**

Oportet epm vniᵘˢ eſſe vxoris viꝝ·verū hoc poſt baptiſma·Ceterum ſi ante baptiſmū habuit vnā ⁊ poſt baptiſmū alterā nō ē reputandus bigamus· cui pſus innouato p baptiſmū oīa vetera ſunt dimiſſa·Aug·vero otra teſtatur ⁊ innocētiᵘˢ·ait em̄ aug·ſup eplaʒ pauli ad titū· **Nō debet fieri epus qui añ bap̄mū habuit vnā et poſt baptiſmum alteram**

Acutius vero intelligūt qui nec eū ordinandum eſſe cenſuerūt q̄ ante bap̄muʒ habuit vnā et poſt baptiſmū alterā In baptiſmate enim crimina abſoluūtur nō federacō oiugij diſſoluitᵘʳ·ſicut illa que cathecumina viciata ē inť dei ꝟgines oſecrari ñ pt·ſic et qui ante baptiſmū habuit vnam et poſt baptiſmū alterā non niſi bigamus reputādus ē·amiſit em̄ quidaʒ non ad vite meritum ſʒ ad ſignaculi ſacramentū·Item innocentius ruffo et euſebio epis macedonie multis argumētis pbat talē bigamuʒ reputari· Quia ḡ iſte cuiᵘˢ cauſa in pñti agitur ante baptiſmū habuit vnā et poſt baptiſmum alteram bigamus iudicatur ·et licʒ vite merito et induſtria ſciētie polleat in epiſcopū tñ ordinari non pt·

Incipit cauſa viceſimanona·

Quidam nobili nūciatū ē mulieri q̄ a filio cuiuſdā nobil' peteba'ť in oiugē·pbuit illa aſſenſum· Alius vero quidam ignobilis atq̄ ſeruilis odicōnis nomine illius ſeipm obtulit atq̄ eam in coniugem accepit·ille qui prius ſibi placuerat tandem venit eamq̄ ſibi in oiugē petit·illaq̄ ſe deluſam oqueritur et ad ṕoris

g Conſenſus·vt·xxvij·q·ij·ſufficiat·intelligitur autem conſentire niſi expreſſe diſſētiat·ut·ff·ſolu·ma·l·ij·§·voluntatem·et extra de hijs que ſi·a pla·ſine cōſenſu capli·c·ij·ff·de ſpō·l·ſed que patris·extra de ſpon·ſic ex litteris·

h Errauit·quia vel pro vero alium pro alio putauit·hoc ē errare·xxij·q·ij·in quibus·vel pro vero falſum putare ·xxxviij·di·quamuis·

i Non ergo conſenſit·nichil enim eſt tam contrarium conſenſui vt error·ff·de contrahē·emp·alioquin·ff·de iuriſdict·omni·iudi·l·ij·

k Ordinandus·vt·lxviij·di·preſbiteri·

l Aliam·quaſi diceret non·nam iſte error vendicōnem non impedit licet error ſexus impediat·ut·ff·de otrah·emp·alioquin·§·i·tamen dicit lex quia ſoluitur empcō per actionē ex empto·ff·de actio·emp·ex empto·§·ſi quis virginem·

m Perſone·pſona ſm·h·ē rōnabilis creature indiuidua eſſentia·

copulam aſpirat· ¶ Hic pͥmũ q̄ri-
tur an ꝯiugiũ ſit inter eos· ¶ Secũ
do ſi prius putabat hunc liberũ eſſe
et poſtea dep̄hendit illum eſſe ſuum
an liceat ei ſtatim ab illo diſcedere·

Q I

Quod aũt·
coniugium ſit inter eos pro-
batur hoc modo· Coniugi
um ſiue matrimonium eſt viri ⁊ mu
lieris ꝯiunctio· et indiuiduam vite
conſuetudinem retinens· Item cō-
ſenſ9 vtriuſqȝ mrĩmoniũ facit· quia
ergo iſti ꝯiũcti ſunt ut indiuiduam
vite ꝯſuetudinē ꝯſuarēt· quia vtqȝ
ꝯſentit in alterũ cōiuges ſunt appel
landi· Hijs ita reſpōdetur· Cōſenſ9
eſt duoꝝ vel pluriũ ſenſus in idem·
qui aũt errat nō ſentit· ergo nō cō
ſentit id eſt ſimul cũ alijs ſentit· hec
autē errauit ergo nō cōſenſit· Non
itaqȝ ꝯiunx eſt appellanda· q2 n̄ fuit
conſenſus vtriuſqȝ ſine quo nullum
mrĩmoniũ eſſe p̄t· Sicut enim q̄ or-
dinatur ab ep̄o quē3 putat ep̄m eſ
ſe et adhuc eſt laicus errat nec vo-
catur ordinat9· imo adhuc ab ep̄o
ē ordinādus· ſic iſta errans nulli eſt
copulata ꝯiugio· imo adhuc eſt co
pulāda· Ad h̄· nō oīs error ꝯſenſu3
euacuat· qui eñ accipit corruptā i
vxorē quā putat virginem· vel qui
accipit meretricē quā putat eſſe ca
ſtā· vterqȝ errat· q2 ille corruptam
extimat eſſe virginē ⁊ iſte meretri
cem reputat caſtam· nũquid ergo
dicendi ſunt nō ꝯſenſiſſe in eas· aut
dabitur vtriqȝ facultas dimittēdi
vtrāqȝ et ducēdi aliā· Veꝝ eſt ꝙ n̄
oīs error cōſenſu3 excludit· Sed
error alius eſt pſone alius fortune
alius ꝯdicōis alius q̄litatis· Error
pſone eſt qñ hic putatur eſſe virgi-
li9 et ip̄e ē plato· Error fortune qñ
putatur eſſe diues qui eſt paup̄ vel
ecōuerſo· Error ꝯdicōnis qñ puta-
tur eſſe liber qui ſeruus eſt· Error q̄
litatis qñ putatur eſſe bonus q̄ ma
lus ē· Error fortune et qualitatis ꝯ
iugij ꝯſenſum nō excludit· error ve-
ro pſone et ꝯdicōnis ꝯiugij ꝯſenſu3
non admittit· Si quis enim paciſce
retur ſe venditurum agrum marcel
lo et poſtea veniret paulus dicēs ſe
eſſe marcellum et emeret agru3 ab
illo nũquid cũ paulo ꝯuenit iſte de
p̄cio· aut dicēdus eſt agrũ ſibi ven-
didiſſe· Ite3 ſi quis p̄mitteret ſe vē
dituꝝ michi auꝝ et p̄ auro offer-
ret michi auricalcũ ⁊ ita me dcipet
nunq̄d dicerer ꝯſenſiſſe in aurical-
cum· nunq̄ volui emere auricalcum
nec ergo aliq̄n in illud conſenſi· q2
ꝯſenſus nō niſi voluntatis ē· ſicut er
go hic error materie excludit ꝯſen
ſum ſic et in ꝯiugio error pſone· nō
enim ꝯſenſit in hũc ſ3 in eũ quē hũc
eſſe putabat· S3 obicitur· iacob nō
cōſenſerat in lyam ſ3 i rachel· ſepte3
q̄dem annis ſuierat p̄ rachel· cũ g̃
eo ignorante lya eſſet ſibi ſuppoſita
nō fuit ꝯiugiũ inter eos· ſi error per
ſone ꝯſenſũ excludit· q2 vt dictũ eſt
non in eam conſenſerat ſ3 in rachel·
¶ Hijs ita reſpondetur· Conſenſus
alius eſt p̄cedēs alius ſubſequēs· p̄-
cedit ꝯſenſus qñ ante carnalem co-
pulā in indiuiduā vite ꝯſuetudine3
vterqȝ ꝯſentit· Subſequitur quādo
poſt cōcubinalem ſiue fornicarium
coitũ ꝯſentiũt in idē· Jacob ergo ⁊
lyam non fecit ꝯiuges p̄cedēs ꝯſen-
ſus ſ3 ſubſequens· nec tñ ex p̄mo cō
cubitu fornicarij iudicāt cũ ille ma
ritali affectu eam ꝯgnouerit· et illa
vxorio affectu ſibi debitũ pſoluerit
putās lege p̄mogenitaꝝ et pater-
ni imperij ſe ſibi iure copulatam· qd
autem error perſone nonnullos ex-
cuſet auctoritate illa probat· qua
ſoror vxoris vtroqȝ inſcio vxore vi
delicet a marito in lectulũ eius iſſe
et a viro ſue ſororis ꝯgnita perhibe
tur· q̄ cũ ſine ſpe ꝯiugij pp̄etuo p̄ma
nere ceñſeatur ille tñ qui ꝯgnouit
ea3 p̄ ignorantiā excuſatur· Aliter
etiā h̄ p̄batur· Diabolus nōnunq̄
ſe in angelũ lucis trāſformat· nec ē
piculoſus error ſi tũc creditur eſſe
bonus cũ ſe bonũ ſimulat· Si ergo
tũc ab aliquo ſimplici quereret an
ſue beatitudinis vellet eſſe p̄ticeps·
et ille reſpōderet ſe in eius ꝯſortium
velle trāſire· nũquid dicēdus eſſ3 cō
ſenſiſſe in ꝯſortiũ diabolice dānacō
nis· an non potius in p̄ticipacōnem
eterne claritatis· Item ſi quis here
ticoꝝ nomine aug̃· vel ambroſij vel
ieronimi alicui catholicoꝝ ſeipſum

a ¶ Quando hic putatur· R· dicit ꝙ in hac littera nō debet eſſe ipſe
ſed h̄· et hec vox hic non eſt p̄nomen ſed aduerbium· vt ſit ſenſus er
ror perſone eſt quando putatur eſſe virgilius hic id ē h̄ loco et ibi ē
plato· nā impoſſibile ē ꝙ tu putes virgiliũ eſſe platonē· d̄ dicto patz
de re ſimiliter patet q2 impoſſibile ē qd̄ q̄s putat de virgilio ipſum
eſſe platonem qd̄ veꝝ eſt ſm opinionē illoꝝ qui ꝯcedũt ꝙ iſtũ eſſe
virgilium nichil
aliud eſt q̄ virgi
lium eſſe virgiliũ
alij vero h̄ conce
dunt ſ3 ꝙ iſte pu
tat iſtum eſſe pla
tone3 non tñ pu-
tat virgiliu3 eſſe
platonem· et hoc
p̄pter accidens qd̄
innuit p̄priũ no-
men inter quos ē
hu· hanc opinio-
nem ſecutus ē· h̄
G· ſm hoc planũ
eſt quod dicit· qñ
hic putatur· ⁊c·
et qd̄ pingui itel
lectu errātis pute
tur d̄ aliquo ꝙ ſit
alius habēs· xxvi
· q· v· nec mirum·
vbi dicit aug̃· ꝙ
hũc puto eſſe ho-
minem demonſtra
to demone· ff· de
excep· rei· iudi· ⁊
an eadem · ar· ff·
de furt· ſi is qui·
· §· ſi tu michi· et
· ff· de iniur· cũ q·
· §· ſi iniuria· vbi di
cit iuriſp̄itus ꝙ
hũc puto lucium
demonſtrato ſeyo
Sed quero circa
quā pſonam dicis
hũc errorem eſſe·
dico ꝙ circa pre-
ſente3 qñ ſ3 ꝯtra
hit cũ vno et cre
dit ſe ꝯtrahere cũ
alio· vnde dico ꝙ
circa abſentē pſo
nam nō errat· na3
dico ꝙ ſi p̄mo ia3
ille conſenſerit in
iſtam· et iſta nō
cōſentit in illũ ꝙ
eſt matrimonium
ſed queritur ſi ille
mortuus eſt i quē
cōſentit et alius p̄
ſentatur ſibi an ta
lis error impediat
matrimonium· di
co ſic· quia licet il
le non ſit in reru3
natura non min9
tñ eſt ibi error p̄-
ſone· Ite3 ſi aliq̄s
habet tres filios
et aliqua cōſenſe-
rit in maiorē filiũ
poſtea p̄ſentetur
minor non tenet
mrĩmoniũ cũ eo·
b ¶ Venditurũ· i·
venditum· ſe tra-
diturum·
c ¶ Emeret· i· q̄ſi
a ſe emptũ p̄ tra-
dicōnem accipet·
iddo aũt ſic expo-
nunt doctores· q2 ſi duobus venderet et ſecundo traderet ſecundus eſ-
ſet potior · ut· C· de rei ven· q̄tiens · et · ff· de rei· ven· ſi a ticio· ſed gā·
dolfus· intelligit lrām iſtā ſic· ſcilicet qñ ſcdo non eſſet venditurus ſi
eum ꝯgnoſceret· vnde cum erraret in pſona que ſcdo offerebat pre-
cium non ꝯtrahebat cũ ea· ff· de furt· ſi quis vxori· §· cũ ticio· ff· de cō
trahen· emp· cũ ſeruo· nec errās dominiũ trāſfert· ff· d̄ acqui· re· domi·
ſi p̄curator· ⁊ ſic
plana ē littera et
lex· ſi a ticō· ⁊ illa
lex quociēs · intel
liguntur cũ ſciēt
cũ duob9 ꝯtrahit
doctores autē ſic
exponunt vt dixi
emeret id eſt em
ptum accipet · et
hoc p̄pter illd̄ qd̄
ſequitur nunquid
cum paulo·
d ¶ Auricalcum·
voluit dicē mar-
cellus qd̄ eſſet em
ptio et vēditio q2
in corpus ꝯſenſu3
fuit lic3 fuerit er
ratum in materia
id eſt in viſibili q̄
litate· ſed vlpi· eũ
correxit dicēs nō
eſſe vendicōnem
vbi erratum eſt· i
materia· ff· de cō-
trahē· emp· in vē
dicōib9· pign9 tñ
tenet ſi quis obli-
gat es p̄ auro· ff·
de pigno· act· l·
e ¶ Puta· · i·
bat· ſi quis aute3
errat in p̄p̄o no-
mine dũ tñ certu3
ſit de quo conſen-
tiat hoc nō officit
· C· d̄ teſta· ſi i no
mine· ſecus aute3
ē i appellatiuo· ff·
de heredi· inſtitu·
non ideo min9· ff·
del· i· l· iiij·
f ¶ S3 ſbſequēs·
· xxx· q· v· §· ſ3 obi-
citur·
g ¶ Primogeni-
tarum· conſuetu-
do erat maiorem
primo nuptui tra
dere vij· q· i· qua3
periculoſum·
h ¶ Inſcio· ut· xx
xiiij· q· ij· in lectũ·
i ¶ Trāſformat·
· s· xxvi· q· v· ep̄i·
k ¶ Conſortiũ· h̄
verũ ē ꝙ iſte non
peccat cũ ita ſim
pliciter et in gñe
dicit ſe velle eſſe
p̄ticipē ſue beati-
tudis· ſecus ſi ad
ſpecialia deſcende
ret non tñ ob hoc
excuſatur ſaul q̄
adorabat demonē
quē credebat eſſe
ſamuelem· xxvi·
· q · i· nec mirum·
et hoc ideo quia
interceſſit culpa
ſua vel ibi ydola-
tria adorauit·

¶ Reſcindere · ut · C · de reſcin · ven · quiſquis · niſi eſſet deceptus vlt̄ dimidiū iuſti · p̄cij · vt ex̄ de emp et ven · cū dilecti · vel niſi haberet peſtiferas · herbas · ut · C · de edil · edic · l · ſi p̄dium · vel niſi dediſſet dolus cām ꝯtractui · vt · ff · de dolo · elegante. Queſtio · ij ·

Secūda queſtio · hic queritur an ſuili conditōne repata libera poſſit recedere · et quidē ſic p̄t ſi ignorauit eū ēe ſeruū qn̄ cōtraxit cū eo ut · j · · e · c · ſi quis ingenuus · Et nota ꝙ ſm · h · non omnis error ꝯdicōis impedit matrimōiuʒ ſʒ tm̄ error ſuilis ꝯdicōnis · nec etiā ſemper talis error impedit · vn̄ ſi libera vult cōtrahere cum ſuo et cōtrahit cū libero non dirimitur matrimoniū licet ibi ſit error ꝯdicōnis · q: nō intelligitur talis decepta q̄ cum meliōi ꝯtrahit ꝙ credebat ſiſr dicit ſi ſeruus credit cōtrahere cū libera ⁊ contrahit cum ancilla non dirimit matrimonium · q: cōſenſit in hoiem ſue ꝯdicōis et q: neuter p̄t aliquid alij obicere · et ita ꝓpter errorē ſui nunquā dirimitur matrimoniuʒ · ſed certe pari racōne vidr ꝙ ſi aliqua credit contrahere cū vno et ꝯtrahit cū alio qui eſt ditior ⁊ melior ꝙ tenet matrimonium q: nō vidr decepta · alij aūt dicunt ꝙ ſiue erret in meliori ſiue in deteriori ꝯdicōne ſemp dirimitur matrimoniū · Teren dicūt ꝙ ſi interueniat error in diſpari ꝯdicōne dirimitur matrimonium · ſʒ ſi in pari non · vnde ſi libera vult cōtrahere cū libero et cōtrahit cū ſuo · vel ſi ſuus vult cōtrahere cū ſua et ꝯtrahit cū libera non tenet matrimoniuʒ · ſed ſi liber vult cōtrahere cū ſua ⁊ ꝯtrahit cum libera · vel ſi ancilla vult ꝯtrahē cū libero et ꝯtrahit cū ſuo tenet matrimōiuʒ q: vtrobiqʒ ē paritas · Jo · et hec opinio bona videtur michi · h · dubitari ꝯſueuit · ſi libera contrahit per errorem cū hoie aſcripticie ꝯdicōnis an teneat mr̄imoniuʒ · h · dicit qd̄ teneat · lex tn̄ contradicit in auten · de nup · § · aſcripcō · C · ad ſena · con · clau · l · vna · ·a ſacramētis em̄ eccleſiaſticis nō ē amouēdus · ut ex̄ de ¶ Nec ſeru9 · ꝯiug · ſuo · dignū · vel ab hijs que ſūt iur̄ natural̄ ut a voto · ut in auct̄ · de mo · § · hinc autem · vbi iuſtinianus inducit hec eadem verba apoſtoli ad ꝓbandū ꝙ ſeruus poſſit eſſe monach9 · ſʒ quantū ad ius ciuile ſeruus nō habetur ꝓ hoie · vt · ff · de reg · iur · quādo ad ius. ¶ Omnibꝫ reddituri · ar · ꝙ ſeruus nō tenetur obedire · dn̄o domino in atrocibꝫ · xi · q · iij · non ſemper · ¶ Unā legē · nō quo ad ꝓmocōneʒ · irregularis enim efficitur qui cū ſerua ꝯtrahit · ar · xxxiij · di · ſi quis viduā · ſʒ ſequuntur vnaʒ legem habito reſpectu ad ius naturale · nā de iure natura li qlibʒ cū qlibet ꝯtrahere poſſʒ · et ita ſuus cū libera niſi obſtaret ꝯſtitutio eccleſie.

offerret atqʒ eū ad ſui imitacōnem fidei ꝓuocaret · ſi ille preberet aſſenſum in cuius fidei ſententiam conſēſiſſe diceretur non in hereticorum ſectam ſʒ in integritatē fidei catholice ꝙ ille hētic9 ſe mentiebaṫ hre · quia ergo hec pſona decepta errore non in hūc ſed in eum quem iſte mentiebatur ſe eſſe cōſenſit · patet ꝙ eius ꝯiunx non fuit · Error fortune et qualitatis nō excludit conſenſum · veluti ſi quis conſentiret in prelaturam alicuius eccleſie quā putaret eſſe diuitem et illa eſſet min9 copioſa quāuis hic deciperetur errore fortune non tamen poſſʒ renuntiare prelature accepte · Similiṫ que nubit pauperi putās illum eſſe diuiteʒ non poteſt renunciare priori cōdicōni quāuis errauerit · Error qualitatis ſimiliṫ ñ excludit ꝯſenſū · vtpote ſi quis emeret agrū vel vineā quaʒ putaret eſſe vberrimam quāuis iſte erraret qualitate rerum rem min9 fertilem emēdo · non tn̄ poterit vendicōnē reuocare vel reſcindere · Similiter q̇ ducit in vxorem meretricē vel corruptā quā putat eſſe caſtam vel virginē nō poteſt eam dimittere et aliam ducere.

Q II

Secunda queſtio de cōdicōne ꝓpoſita ē · an liceat mulieri dimittere eū quē putabat liberū ſi poſtea iuentus fuerit ſuus · Qđ vero mulieri nō liceat a ſuo diſcedere multis racōnibꝫ videtur poſſe ꝓbari · In xp̄o enim ihēſu nec iudeus nec grecus nec ſeruus nec liber diſtinguitur ergo nec in coniugio xp̄ianoꝝ · Eadem enim lege in fide xp̄i vterqʒ regitur · indifferēter em̄ ab apl̄o dr̄ omnibꝫ · qui vult nubere nubat in dn̄o · et iterum · Mulier nubat cui vult tm̄ in dn̄o · nō p̄cipiṫ vt ingenua nubat ingenuo ancilla ſeruo · ſed quelibet eaꝝ cui dūmodo vult nubat in dn̄o · ¶ Item iulius papa caplo · iiij ·

Licet ſuis m̄rimonū cōtrahere.

Omnibꝫ nobis vnus ē pater in celis · et vnuſquiſqʒ diues et pauper ſuus et liber equaliter ꝓ ſe et pro animabꝫ eoꝝ racōnem reddituri ſunt · Quapꝓpter omnes cuiuſcūqʒ ꝯdicōnis ſint vnā legem quantū ad dn̄m habere non dubitamus · Si aūt omnes vnaʒ legem habent ergo ſicut ingenu9 dimitti non poteſt ſic nec ſeruus ſemel cōiugio copulatus vlterius dimitti poterit · ¶ Item zacharias papa ·

Ancillam in m̄rimonio ſuſceptam ñ licet a viro dimittere.

Si quis liber ancillā in matrimoniū accepit nō habʒ licētiam dimittē eā ſi cōſenſu āboꝝ ꝯiūcti ſunt excepta cauſa fornicacōis · ſed deinceps vna lex p̄ omnia erit viro ⁊ femine erit · ¶ Item pius papa

Inter p̄onū et libertā legitimū cōſtat eſſe m̄rimoniū

Si quis ancillam ſuā libertati donauerit et in matrimoniū ſibi ſociauerit dubitabatur apud quoſdam vtruʒ huiuſmodi nuptie legitime eſſe videantur an non · Nos itaqʒ vetuſtam ambiguitatē decidētes talia connubia legitima eſſe cenſemus · ſi enim ex affectu ſiunt om̄es nuptie nichil impiū et legibꝫ ꝯtrariū in tali copulacōne fieri p̄t · quare p̄dictas nuptias non inhibendas extimauimus ·

¶ His ita reſpōdetur · nō negatur ingenuā poſſe nubere ſuo · ſʒ dr̄ ꝙ ſi neſcitur eſſe ſuilis ꝯdicōis libere p̄t dimitti cū ſuit9 ei9 fuerit dep̄henſa Illđ aūt apl̄i et iulij p̄pe intelligendum eſt de hijs quoꝝ ꝯdicō vtriuſqʒ nota ē · huius aūt ꝯdicō mulieri incognita erat · nō ergo p̄miſſis auctoritatibꝫ cogitur manere cum eo · ſed liberum eſſe illi oſtenditur vel

¶ Ingenu9 · ar · a toto in quātitate ab vniuſali ad ſingulare · ſi · xix · di · ſi romanorum · Si q̄s · in matrimonium · p̄t ḡ matrimoniū eſſe inter ſeruū et liberā qđ eſt ꝯtra legē · C · de iceſtis nup · l · ij · ſʒ abrogata ē lex quo ad h̄ vbi ſcient̄ ꝯtrahit ¶ Sʒ vna · quantū ad hoc · Si q̄s · dubitabaṫ forte p̄ legē illā · C · de inceſtis nup · l · humilem · vbi dicitur ꝙ nō p̄t eſſe matrimoniū inter clarū virū ⁊ abiectā mulierē · nec inter ſenatorē et libertā · ¶ Et legibꝫ · et ita ſi leges ꝯtradicerent dū tn̄ illis legibꝫ canō nō obuiet ñ teneret matrimoniū nam ꝙ leges habeāt locū i matrimonio vidr · liceʒ · h · ꝯtradicat ar · xxxv · q · v · ad ſedē · s · xxvij · q · ij · ꝙ aūt et · c · lex dme · vn̄ dicūt q̇dā ꝙ cū lex dicat non eſſe matrimōiuʒ cū ācilla ut · C · de inceſtis · nup · l · iij · et canon non excipiat niſi cum ſcient̄ ducit ꝙ vbi etiā cū libera ꝯtrahit ſeruus credens ſe ꝯtrahere cū ſerua non tenet matrimoniū · Si quis ingenuus · faciat · ſed pone ꝙ liber ignorāter ꝯtraxit cū ſerua · poſtea dn̄s manumittit eā et ipē ꝯgnoſcit eā p9 eius manumiſſionem et poſt ꝯpit eam fuiſſe ancillā tpe ꝯtracti matrimonij queritur an poſſit eam dimittere · et dicimus ꝙ ſic · q: ꝯſenſus ille nullus fuit · ſed ſi dn̄s eius tunc tpis ſciebat ꝯtrahi matrimoniū et tacuit tūc tenet matrimoniū · quia eo ip̄o intelligitr̄ ei dediſſe libertatem · ut in auct̄ · de nup̄ · § · ſiue ro ab inicio · colla · iiij · et in auten · vt liberti · de cetero · § · ſi q̄s · coll̄ · · vi · ſed pone ꝙ libera contraxit cum eo quem credebat liberum ſi

poſtea comperta cõdicõe ſuitutis nichilominus vult ſtare ſecum·ſ3 ille recuſat·dicũt quidam hic matrimoniũ eſſe ex vna pte et non ex altera·vt extra de eo qui duxit in ma·c·i·ſ3 dico ꝙ quãtuz ad neutꝝ ẽ matrimoniũ·vñ neuter cogitur ſtare cũ altero quantum ad vinculum matrimonij·ſ3 rõne fidei ꝓmiſſe hñ tenetur ei·pt item dici cũ maior ꝯtraxit cũ minori ꝙ quãtum ad neutꝝ eſt matrimoniũ et qñtum ad vinculuũ mřimonij eq poteſt maior recedere a minori ſicut minõ a maiore·ſed non ita quantum ad fidem ꝓmiſſam·

a Faciat·ꝯſiliũ eſt non ꝓceptum

b Si nõ poteſt. id eſt ſi noluerit ut ſit quaſi expoſitio lrã ſequens· nec cogitur dñs eam vendere·ar· ·i·q·i·cos·

c Scierit· nec vidr eſſe celatus qui ſciuit nec debuit certiorari q nõ ignorauit·vt· ·ff·de act·emp·l· ·i·in fine·

Si femina· habeat· tam dicit lex ꝙ ſi filia ſenatoris ꝯtrahat cum liberto nõ tenet matrimoniũ· ut·ff·de ſena·filiam·ſed illud tenz ſm leges ſ3 nõ ſm canones·quia matrimonia iure poli reguntur·ij·q·iij ·§·hinc colligitur·

Cuius·remouiſſe·nunqd ẽ ſine iudicio eccleſie pt liber dimittere ancillam quam credebat liberaz·vidr hic ꝙ ſic et ·xxxij ·q·ij· ancillã·nã retinẽdo eam ſibi facit ꝑiudiciũ·ut extra de ꝯiugio ſuoꝝ·ꝓpoſuit· ſecus tñ videtur·ut·xxxiij· ·q·ij·ſeculares·nã et ſi cã ſeparacõis ſit manifeſta tamen ſine iudicio eccleſie non debet dimitti ·ut extra de diuorc·porro·naz pendente accuſacõne alter alteri tenetur reddere debitum·extra ut li/ tiſ·pen· laudabilem·et hoc poteſt admitti · vnde ſi petita fuiſſet reſtitucõ audiri debuiſſet·et cã pendẽte non negabit ei alimenta·ut·ff·de agnoſcẽ·lib·ſi neget·ſpõte tñ non debet ei ꝯmiſceri ne faciat ei ꝑiudicium·ut extra de ꝯiug·ſuo·ꝓpoſuit·ſed mandato et compulſione eccĩe poteſt·ar·extra de ap·cum cauſa·

f Probare·ſ3 quare ꝓbat iſta ſe eſſe liberã·cũ actori ſemp incumbat ꝓbacõ·vt·vi·q·vl·actor·maxime cũ ipſa fuerit in poſſeſſione libertatis·tu·dic·q2 ſponte aſſumpſit hoc onus vnde mos ei gerendus erat·ut·ff·de ꝓba·circa·

g Approbata·id eſt·a=iudice ꝓnũciata·Et no·ꝙ ſi iudex ꝓnũciaret eam liberam et ingenuam talis ſẽtẽtia oĩbꝰ ꝑiudicat·ff·de ſta·ho·l·ingenuum·ſi autẽ ꝓnunciaret non

manere vel diſcedere· Vnde in cõcilio apud vemeriam cui interfuit rex pipinꝰ ſtatutũ eſt capitulo ſexto

De eo qui ducit ancillam in vxorez quam putabat eſſe liberam·

Si quis ingenuus homo ancillam alterius vxorem acceperit et extimat ꝙ ingenua ſit·ſi ipſa femina fuerit poſtea in ſeruitute detecta ſi eam a ſeruitute redimere poteſt faciat ſi non poteſt·ſi voluerit aliam accipiat· Si autem ancillam eam ſcierit et collaudauerat poſtea vt legitimã eius habeat· Similiter et mulier ingenua de ſuo alteriꝰ facere debet· Item ex eodem capitulo octauo·

Non licet mulieri dimittere quem ſciens ſeruũ eſſe accipit in viꝝ

Si femina· ingenua accepit ſeruum ſciens ꝙ ſeruus eſſ3 habeat eum·quia omnes vnum patrem habemus in celis·vna lex erit viro et femine·

Item greg· Seruitutis occaſione dimitti nõ valet q̃ poſt ꝯtrouerſiam ſtatuꝰ ĩ libtatẽ ſe aſſeuerauẽit

Cuius rei cauſa cũ matre ſua huc compulſa anno ꝑterito ꝑſentiũ venerat latrix· Fraternitas tua cautius nouit ꝙ ſcz maritus ſuus clericus veſter ob h̃ ꝙ de ſeruili fuerat cõdicõne pulſata a ſuo noſcitur eam remouiſſe ꝯſortio·vos q3 hic poſitos aſſerunt ꝓmiſiſſe vt ſi ꝓbare ſe liberam dño adiuuante valuiſſet·ſuo eam vos cõiugio reformaretis·Fraternitas igitur veſtra ꝯgnoſcat ꝙ reuelãte deo libertatis auctore approbata ſit libera· nulla q3 in ea macula ſuilis inuenta eſt· hijs ergo cognitis ſine mora aliqua ſuo eam volumus marito reſtitui· nec vlterius idẽ vir eius argumenta ſibi occaſionis exquirat quibus eam poſſit abicere· Nam ſi a vobis quod minime credimus nõ fuerit adimpletum·eamq3 recipe forte diſtulerit vos illud cognoſcatis cum diſtricta vindicta corrigere·

Cum dicitur ſciens illum eſſe ſeruum datur intelligi ꝙ ſi neſcierit illum ſeruuz eſſe non cogitur cum eo manere· Quia hec ergo et ꝑſone et cõdicõnis dolum paſſa eſt non cogitur adherere ei cuius fraude decepta eſt· Si vero liberum acceperit et ille vt cauſam preſtet diſcidij alicuius ſe ſeruum fecerit·nec vxorem dimittere nec illa ob vinculum coniugij in ſeruitutẽ redigi poterit

Vnde in triburienſi concilio·

Occaſione ꝯdicõnis doloſe mutate vir non diſcedat ab ea quã tꝑe libtatis accepit

Perlatum ẽ ad ſanctam ſinodum ꝙ quidam ingenuus ingenuaz accepit vxorẽ· et poſt filioꝝ ꝓcreacõnez occaſione diuorcij cuiuſdã ſe ſeruũ fecerit vtrum neceſſario mulierẽ tenere debeat· et ſi tenuerit vtruz illa quoq3 ſecundũ ſecularem legem ſeruituti ſubdi debeat queſitũ eſt· Iudicatũ eſt vxorẽ minime debere dimitti nõ tamen ob criſti legem mulierem in ſeruitutem redigi ·dum ille non ex conſenſu cõiugis ſe ſeruum fecerit quẽ liberum ipſa maritum acceperat· Queritur etiã ſi ſeruus vniꝰ ancillã alterius accepẽit·an ſit ꝯiugium inter eos· De hijs ita ſtatutũ eſt in concilio cabilonenſi·

Legitima ſuoꝝ coniugia ſua auctoritate dñi non dirimant·

Dictũ eſt nobis ꝙ quidaz legitima ſuoꝝ matrimonia poteſtatiua quadaz preſumpcõne dirimant·

eſſe ſeruam petentis illi ſoli nocet ſententia·ut·ff·de lib·cã diui·

b Marito·ar·ꝙ q̃ ĩ inicio litis reſtitucõnẽ non petijt poſtea petere non poſſit·s·iij·q·vi·§·excepcõ·ſed hoc verũ ẽ cũ in modũ excepcõnis obicitur reſtitucõ· ſed ſi directe in modum accuſacõnis poſſet vſq3 ad ſententiã·ex de cauſa poſ·paſtoralis·

Perlatum eſt·diuorcij·ſed vnde haberet iſte occaſionez diuorcij· ꝓpter hoc certe ꝑ legez que dicit ꝙ ſeruitus ſupueniens dirimit matrimonium·ff·de diuor·l·i·⁊ in auct· de nup·§·ſi vero· ſed qualiter iſte potuit ſe vendere cũ ex hoc ſequatur ꝙ idem ſit qui vẽdit et qđ venditur qđ eſt cõtra illud ·ff·de re·pmu·l·i· maxime cũ qñq3 exigãtur in vẽdicõne liberi hoĩs ſcilicz vt patiatur ſe venũdari ad ꝑcium ꝑticipanduz et vt ĩ veritate ꝑticipet et vt ñ ſit ignarus ſue ꝯdicõis et ut emptor ignoret cõdicõnẽ eius et vt ſit maior·xx· annis·vt ·ff·quibꝰ ad lib· ꝓcla·nõ licet·l·i· et·ij·Itẽ queritur vtrum iſte qui ſe vendit poſſit repeti ab vxore que ius habet in eo ⁊ ĩ cuius opprobriũ redundat huiuſmodi ſuitus·ar· ꝙ ſic·ff·đ libe cã· ·l·i·⁊·ij·et·iij·qđ ꝯcedit dñs hug· et maxime cũ ipſa fuerit abſens et non poterat ꝓclamaſſe·ar·ff·mandati·ſi ꝓcedente· ·§·lucius· et hoc ꝯcedo cũ vir non habet copiam ſui corpis ſ3 mulier· ⁊ ẽ·ar·ad h̃ xxxiij ·q·v·qđ deo pari

k Secularem· non romanam·nã ſecunduz eam ob ſeruilem condicõnem viri non mutatur condicõ vxoris·ſed ſecundũ lumbardam ſecũdum quaz nõ illa vxor vel filij redigũtur in ſeruitutem· ſed ſecunda cũ filijs ut in lumbarda de hijs qui ſe in ſeruitutem alterius·ſub lege penultima et vltima· In hijs enim legibus dicitur ꝙ vxor quam tunc habebat vel filij non rediguntur in ſeruitutem·ſed ſi illa defuncta alia libera ſciens ei nubat et ipſa et filij eius rediguntur in ſeruitutem · vel facit hic mencõnem de ſenatus conſulto claudiano ſecundum ꝙ ſi libera ibat in amplexus ſerui ſerua efficiebatur·ſed ſublatum eſt hoc·C·de ſenatus·conſul·claudi·lege vna·

l Dimitti·ar·ꝙ licet aliquid deueniat ad id a quo incipere non potuit·non tñ ꝓpter hoc irritatur·s·di·lv·c·precepta.ĩ· ꝓxima·q· ·i·ad limina·

Dictum eſt·

habeant·ſed quid ſi domini ſint in diuerſis ꝓuincijs· credo alterū cō pellendum vt vendat reliquo· vel ſi neuter emere vult redimat eccleſia·non eñ debent vxores a viris ſepari·vt xxxiij·q·ij·quos deus coniunxit homo nō ſepet·C·ommunia·vtriuſqꝫ iudi·poſſeſſionū et ar·ff· de edil'·edicto·plerūqꝫ·nam peccarent dñi eos ſeparando·et ita ſaltem indirecte ſūt conpellendi relaxare eos ſi non eſt qui emat et potius ſequetur vxor virū quam econuerſo·xiij·q·ij· vnaqꝫqꝫ vel diſtingue an ãcilla nubat volēte dño· vel non· vt dixi·xiij· q·ij· ·c·vnaqueqꝫ·

a ❡Coniūctō·ſcꝫ legitima ⁊ omūis

b ❡Et p volūtatē·maxīe qꝛ etiam eis inuitis·ꝑt otrahi mrīmoniuꝫ·vt ex·e·c·i·

Q· ·i·

Quod autem hic ꝺ ꝓmgitur prima queſtio an ſcilicet qui ſuſcepit ꝓprium filium de ſacro fonte poſſit poſtea carnaliter cōmiſceri ſue vxori cui per tale factum compater fcūs ē·⁊ quidē ſic licꝫ canones varie loquantur de eo· in ꝑmo ⁊ ſcdo·c· ꝺr ꝙ debet ab ea ſepari· in quinqꝫ aūt caplis ſequentibus ꝺr otrariuꝫ ꝙ nō debet ab ea ſepari·ſed otrarietas ħ ſoluitꝛ·ext̄ de cogna· ſpūali· ſi vir vel mulier· vbi dicit alexander ꝙ mulier ſiue ex malicia ſiue ex ignorãtia ſuſcipiat filiuꝫ ſuū de ſacro fonte non ideo a viro ſepanda eſt niſi ad ſeruandā otinentiaꝫ poſſinꝫ induci· Jdē ꝺr ·ī·e·c·de eo ·capl'a ḡ que dicūt ꝙ tales ſunt ſepãdi nō tenēt cū ſint otra euãgeliū ꝙ dicit ob ſolā cãm fornicacōnis debere fieri ſepacōnē· xxxiij·q·ij· quos de9 vel qꝺ ꝺr in eis ꝙ debeāt ſepari· intelligas tādiu quouſqꝫ peniteuerint·vel dic ꝙ debent ſepari ſub odicōne ſi poſſint induci ad otinentiam·extra de cog̃·ſpūali·c·ij·

b ❡Permittitur·ħ male dicitꝰ·mnuit eñ ꝙ non poſſit otrahere niſi inueniat oceſſum· ſꝫ otrariū ē ve·ꝫ ·ī·e·q·iiij·qui ſpūalem·extra de deſponſac·cum apud·

Peruenit·ex lauacro·dicūt quidā ꝙ ſi ſuſcipio filium iudei de ſacro fonte inter me et ipm nō otrahitur opaternitas qꝛ nichil ad conſtitucōnem eccleſie de hijs qui foris ſūt·vñ ſi iudea poſtea cōuertatꝛ ad fidē poſſum otrahere cū ea qꝛ nō reuiuiſcit qꝺ nichil fuit·dicūt tñ ꝙ ſi ita eſſꝫ ſcꝫm legē moſaicā ꝙ otraheretꝛ intꝰ eos opaternitas ꝑ circūciſionē otraheretꝛ nūc ꝑ baptiſmū·int' ſuſceptū aūt ⁊ ſuſcipiētē i hijs

non attendentes illud euangelij· q̃s deus oiunxit homo non ſepet· vnde nobis viſum eſt vt coniugia ſeruorum non dirimantur· et ſi diuerſos dños habeant ſed in vno oiugio per manentes dñis ſeruiant ſuis· et hoc in illis obſeruandū eſt vbi legalis cōiunctio fuit et ꝑ voluntatem dñoꝝ

Incipit cauſa triceſima·

Quidam populorū frequētia impeditus filiū ſuum ꝺ baptiſmate ſuſcepit dum crederet ſe alienum ſuſcipere· vxor eius dū ca lide vellet ſuſcipere ꝓprium ſuſcepit alienum quem vir adoptauit ſibi in filium et ex vxore ſua filia ſibi naſcitur quam filio ſuo adoptiuo ſpūali vxoris dum vterqꝫ eſſꝫ i cunabulis tradidit·poſt triennium vxor eius moritur et compatꝰ eius relictam opatris vxoris ſue vir clam ſibi deſpōſauit·aliquãtulū tpis defluxit et alius publice duxit eam in vxorē· ❡Hic ꝑmo queritur·an vxori ſue debitū reddere liceat qui ꝓpriū filiū de ſacro fonte ſuſcepit· ❡Secūdo· an ſponſalia otrahantꝰ intꝰ infantes· ❡Tercio·an ſpūales vel adoptiui filij naturalibꝫ copulari valeant· ❡Quarto·an vxorem opatris vxoris ſue alicui in vxorē ducere liceat· ❡Quinto· an clãdeſtina deſpōſacō manifeſte ꝑiudicet·

Q· I

Quod autem ꝓprium filium in ſpiritualem ſibi transferens ſue vxori debitū reddē nō valeat racōe ⁊ aucte ꝓbatꝰ· Nulla eñ auctoritate ꝑmittitꝰ vt q̃s carnalitꝰ ōmatri ſue copuletur· hic aūt vxorem ſuā ſibi ōmatrē effecit·non ergo illi vlterius carnaliter copulari poterit· ❡Hinc deuſdedit ſancte romane ecc̃ie ep̃us ſcribit cordiano hiſpanēſi ep̃o et fratri cariſſimo·

Sepētur viri ab vxoribꝫ q̃ aliquo caſu natos ſuos corā epiſcopis tenent

Peruenit ad nos diaconus ſanctitatis veſtre ep̃l'am deferēs ꝙ quidam viri et mulieres ꝑterito ſabbato paſchali die ꝑ magno populorum incurſu neſcientes ꝓprios filios ſuos ſuſcepiſſent ex lauacro ſancto· Cupis ergo ſcire pro tali racōne accidenti vtꝝ debeāt viri ac mulieres ad ꝓpriū vſuꝫ redire an nō· Nos aūt i hac re meſti i quiſiuimus prioꝝ dicta·iuenimus i archiuis iam talia otigiſſe etiam in eccleſijs yſaurie ⁊ ephefioꝝ ſimꝉqꝫ ihēroſolimoꝝ aliarūqꝫ eccleſiarū ep̃iſ· eaꝝ etiã ciuitatū·ab hac apoſtolica ſede volentibus ſcire vtrum viri ac mulieres redirēt ad ꝓpriū thoꝝ Beate memorie ſancti patres iuli9 innocētius et celeſtinus cum ep̃oꝝ plurimoꝝ et ſacerdotuꝫ conſenſu in apl'oꝝ ꝑncipis eccleſia prohibentes talia reſcripſerūt ⁊ ofirmauerūt·ut nullo modo ſe in cōiugio reciperent mulieres ac viri·quicūqꝫ aliqua ratōne ſuos ſuſceꝑint natos ſꝫ ſepent ſe ne ſuadente diabolo tale vicium

que precedunt baptiſmū otrahitur opaternitatis vinculū·et licet adhuc ſit infidelis in veritate ante baptiſmū·vt·xxviij·q·i·caue·deſtinatione tñ quadam fidelis reputatur·extra de baptiſmo·maiores·v·quã uis·h·tñ et·R·dicūt ꝙ inter me et iudeā cuius filiam de ſacro fonte ſuſcipio otrahitur opaternitas·vñ non poſſum poſtea cū illa ad fidē ouerſa otrahere·Jtē dicit hu·ꝙ bene otrahitꝛ opaternitas intꝰ me et patrē ſuſcepti de ſacro fonte licet ſit hereticus ſi aliquãdo fuerit baptizatus·

f ❡Uſum·loquitur de oiunctis an opaternitateꝫ tñ et nō oiūctis poſt·ꝯput quidã mentiuntur·

g ❡In archiuis·ab archa ꝺr vbi ſcꝫ reponuntur libri·et per tales libros ſit fides·vt extra de ꝑſcp· ad audientiam·

h ❡Memorie·ħ incipit reſpōdere

i ❡Septeꝫ ona·ꝑmū eſt ſalis collatio·ut·ī·de con·di·iiij·exhic ·ſecūdū ē auriū et narium linitio cū ſputo·tercium eſt in pectore crucis facta ſignacō·ut·e·di·poſtea ſigitur· Quartū ē olei ſacrati punctō ut·e·di·deinꝺ a ſacꝺote Quintum baptiſmi ablutio· vt·e·di·venit·Sextum eſt criſmatis in vertice punctio· vt·e·di·poſtq̃ aſcēdit· Septimū eſt eiuſdem in fronte facta ſignactō· ut·e·di·preſbiteri·

k ❡Pabulo·hic vidꝛ qꝛ ex omnibꝫ que precedūt baptiſmum otrahitur opaternitas· ut·ī·e·q·iiij·c·ſi q̃s ex vno ⁊ ·ī·de cō· di·iiij·in cathecīſmo· nã et xp̃iana ꝺr poſtq̃ ē cathezizata· vt·xxviij· ·q·i·caue·ſed otra clemēs dicit ꝙ ea que ꝑcedūt baptiſma vix impediunt matrimoniuꝫ otrahendū et non dirimūt otractū· vt ex̄ de cog̃·ſpirituali ·contracto Jtē baptiſmus ē ianua omniū ſacramentorū·xxxij·di·ḡ·verū·cū ergo ſi ianua non ſit apta nullū ſacramentū ꝑt ingredi· Jtem ꝓpter cathecīſmū nō ſit aliquis aptus otrahere matrimoniū·vt·xxviij·q·i·caue· Jtē ſi decederet ſine baptiſmo nō ꝓdeſſꝫ ei cathecīſmus qñ ꝑpetuo eſſet dãnatus· vt de ɔ·di·iiij·firmiſſime·et·c·nulla·ḡ patet quod adhuc ē mēbrum diaboli·nō ḡ poterit eſſe filius ſpūalis ·h·dicit ꝙ in quolibet iſtorum cōtrahitur cōpaternitas·et dicit ꝙ ante baptiſmū nondum eſt homo ſpiritualis eſt tñ filius ſpūalis·et ꝺr ſpūalis ad differentiam carnalis vel adoptiui filij·ſi ħ vis dicere tūc dicas ꝙ in illa decē otracto·filius ille nō erat filius viri ſed tñ mulieris et ſic plana eſt · vel dic ꝙ licet